

Fleksibilisering av emnet "Demokrati og kommunikasjon"

INNLEDING

Demokrati og kommunikasjon (SFB51516) var et nytt emne høsten 2016, og omhandler forholdet mellom kommunikasjon og demokrati. Emnet karakteriseres av høy grad av studentaktivitet. Studentene arbeider i grupper med analyse av en aktuell sak, og de får veiledning i grupper og skal presentere sine skisser i, og for, grupper. Innledningsvis i emnet gis det forelesninger om relevant teori som danner grunnlaget for arbeidet studentene selv skal utføre. Forelesere i emnet er Henrik Skaug Sætra og Mari Kjos Hellum. I denne rapporten beskriver vi tiltakene vi har gjennomført i forbindelse med prosjektet: "Fleksibilisering av emnet Demokrati og kommunikasjon" i regi av PULS.

BESKRIVELSE AV PROSJEKTGJENNOMFØRINGEN

Emnet Demokrati og kommunikasjon består av tre heldagssamlinger ved Høgskolen i Østfold. Disse finner sted i starten av semesteret, og det legges opp til veiledning og gruppearbeid resten av semesteret. Emnet avsluttes med en presentasjon av et gruppearbeid i plenum (bestått/ikke bestått), og studentene leverer i etterkant en individuell oppgave for karaktervurdering.

Høsten 2016 gjennomførte vi prosjektet "Fleksibilisering av emnet 'Demokrati og kommunikasjon'", noe som innebar at vi har prøvd ut ulike fleksible og digitale løsninger. De fysiske samlingene ble beholdt, og de fleksible elementene var delvis et supplement til det tradisjonelle opplegget og delvis en ren erstatning. Det sistnevnte var veiledning over nett og videotilbakemeldinger på gruppepresentasjoner. I tillegg oppfordret vi studentene til å bruke video eller andre digitale verktøy i sine presentasjoner.

Fleksibilitet i form av få fysiske samlinger

Erfaringen viser at mange av studentene på BIK ønsker å flytte til Oslo det siste året av bachelorstudiet sitt, fordi de ofte skal ha praksisplass i Oslo det siste semesteret, derfor tenkte vi at det å legge undervisningen til heldagssamlinger ville gjøre det lettere for studentene å nettopp gjennomføre en slik flytting til Oslo. Ved færre samlinger og lengre dager ville pendlingen reduseres. Vi så også for oss at dette kunne lette situasjonen for studenter med familie.

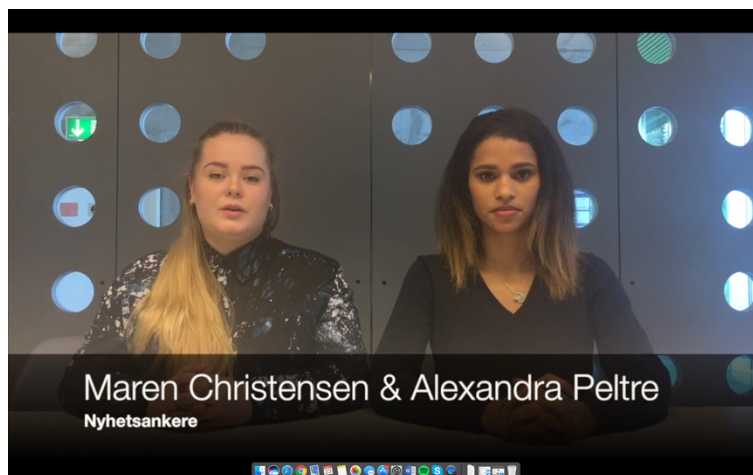


Podcasts som supplement til forelesninger

Bakgrunnen for at vi valgte podcasts som et supplement til forelesninger, var at dette emnet inneholder mye og ny teori, dermed tenkte vi at studentene ville ha nytte av å få de ulike fagtermene presentert på en lettfattelig og tilgjengelig måte. Det ble ekstra viktig for oss å gjøre dette, ettersom pensumboken vi opererte med var en artikkelsamling og ingen tradisjonell lærebok. I podcastene fører vi en samtale oss imellom, etter radioprogram-modell. Denne formen medførte at vi fikk diskutert, spurt hverandre, gitt eksempler osv. Dette ga, tror vi, en levende lytteropplevelse. I tillegg laget vi podcast der gruppepresentasjoner og innleveringsoppgave var tema, altså en slags "hvordan gjøre"-manual. Vi laget podcasten fordi vi allerede hadde fått en del spørsmål fra studentene der de lurte på det samme, dermed fant vi det mer effektivt å sende ut en podcast en gang for alle. Formen på denne "hvordan gjøre"-podcasten var imidlertid den samme som i begreps-podcasten, altså en samtale-form. Podcastene ble publisert via Soundcloud, og delt via Fronter. Vi informerte samtidig om disse podcastene i undervisningen og veiledning.

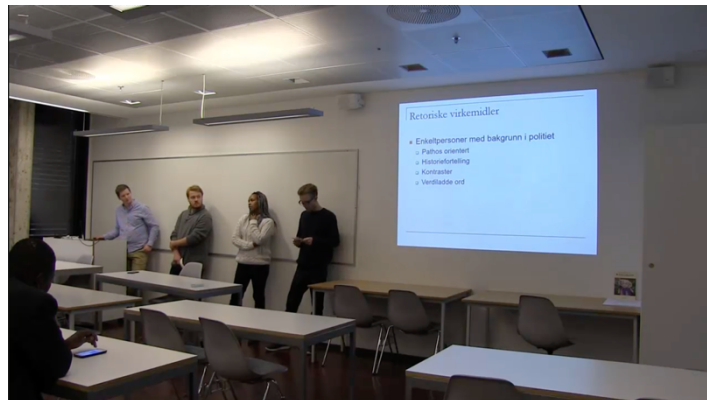
Podcasten om sentrale begreper var 24 minutter lang, og kan høres her: <https://goo.gl/1ECfKL>

Podcasten om oppgaveskriving var 21 minutter lang og kan høres her: <https://goo.gl/2VQjdk>



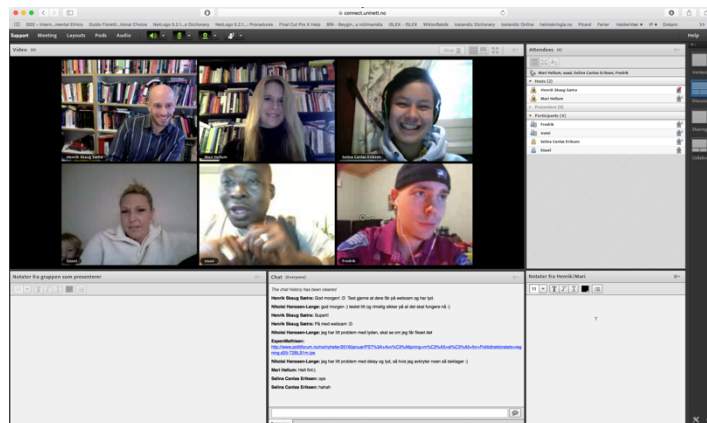
Bruk av video i studentpresentasjoner

Studentene arbeidet sammen i grupper og skulle presentere resultatet av dette arbeidet for hverandre og oss. Vi åpnet for, og oppfordret til, å tenke kreativt i presentasjonsform. En gruppe valgte å lage en video, der presentasjonen fikk form som en nyhetssending. Vi hadde ikke lagt opp til teknisk hjelp i dette, studentene klarte seg selv. Gruppen lagde en video på ca ti minutter og kombinerte faglighet med underholdning.



Opptak av studentpresentasjoner og videotilbakemeldinger

I og med at akkurat disse studentene er kommunikasjonsstudenter, var det nyttig, tenkte vi, å både evaluere det presentasjonstekniske og det faglige. Alle gruppens presentasjoner ble filmet, hvorpå de i etterkant fikk se sine egne presentasjoner og våre kommentarer på disse. Vi var klare over at dette var en utfordring for studentene, det kan være ubehagelig å se på seg selv, men fordi dette er kommunikasjonsstudenter, syntes vi at dette var hensiktsmessig, og en utfordring de bør bli vant til.



Veiledning i Adobe Connect

Vi gjennomførte to veiledninger hvorav en var obligatorisk. Siden vi kjørte fleksibiliseringsprosjektet valgte vi Adobe Connect som redskap. Dette er studenter som ikke hadde erfaring med slikt fra før, derfor gjennomførte vi en test før vår første veiledning, slik at alle hadde mulighet til å forsøke seg på utstyr og program på forhånd. Disse veiledningene var rene samtaler, hvor studentene først presenterte hva de hadde funnet til nå, hvorpå vi diskuterte dette i fellesskap.

RESULTATER

I etterkant av emnets avslutning har vi gjennomført en evaluering av prosjektet. Vi valgte en kvalitativ tilnærming, hvor vi har bedt studentene sende oss sine kommentarer på følgende tre spørsmål, i tillegg til andre kommentarer om emnet:

- Hvordan fungerte podcastene?
- Hvordan fungerte veiledning over nett?
- Skulle du ønske det var mer eller mindre digitalisering i dette emnet, eller var det passe?

Podcasts

Bruken av podcasts viste seg å være svært populært, selv om flere nevnte at de ikke hadde hørt på dem. Dette kan ha sammenheng med at de ble publisert forholdsvis sent i semesteret, slik at noen allerede har tilegnet seg den informasjonen de følte at de trengte. Samtidig var forelesningene i emnet ferdig forholdsvis tidlig i semesteret, slik at mange syntes det var veldig nyttig å få frisket opp fagterminologi og essensen i emnet før presentasjoner og slutføring av de individuelle oppgavene. En av studentene viser tydelig at podcasts har fungert godt:

Personlig lærte jeg mye mer ved bruken av podcast, Jeg tilbrakte mere tid i emnet enn det jeg har gjort tidligere i andre emner. Innholdet ble presentert på en interessant måte som førte til økt interesse i emnet.

Også de som var negative til øvrige fleksibiliseringstiltak var positive til dette elementet av prosjektet.

Veiledning over nett

Fra den overveldende positive responsen på podcastene går vi over til en litt mer blandet respons på veiledning via Adobe Connect. Først og fremst er det flere som nevner at tekniske utfordringer tok tid fra den faglige veiledningen.

Andre igjen var meget positive på grunn av at veiledningen blir mer tilgjengelig. De nevner her muligheten til å få veiledning selv om man har familie, bor i Oslo eller jobber ved siden av. Allikevel sier flere studenter at de gjerne hadde reist fra Oslo ens ærend for å få veiledning ansikt-til-ansikt. Det er verdt å nevne at dette er en meget sammensveiset studentgruppe (tredje året på sin bachelor) som både er vant til og glade i å være sammen – både med hverandre og foreleser.

Et tredje element mange nevner er at denne formen for gruppeveiledning førte til at gruppene ikke fikk samlet seg for å organisere gruppearbeidet.

Eneste negative tingen med dette er at siden man jobber i en gruppe er det vanskeligere å ha god oversikt over hvor langt de andre på gruppa har kommet med sitt arbeid. Jeg husker at vi prøvde å sette opp "skype møter" selv for gruppen vår, for å diskutere arbeidet vårt etc, men noen av oss hadde ofte tekniske problemer og det var vanskeligere å få ting gjort enn hvis vi hadde møttes på skolen etc. Strukturen på gruppearbeid er alltid litt utfordrende hvis de forskjellige medlemmene er vant til å jobbe på forskjellige måter mot tidsfrister etc. og for meg personlig hadde det vært deilig meg et par ekstra "obligatoriske" forelesninger eller møter på skolen i den siste perioden bare for å gi litt bedre struktur og oversikt over vårt felles arbeid.

Alt i alt syntes studentene veiledning over nett fungerte greit, men mange syntes det ble meningsløst siden uansett var på Høgskolens lokaler, og en del foretrekker nettopp de fysiske møtene man får ved tradisjonell veiledning.

Mer eller mindre digitalisering?

Her vil vi først nevne at flere av studentene syntes vi hadde for få samlinger eller at undervisningsdelen i alle fall ble avsluttet for tidlig i semesteret. Når det gjelder graden av digitalisering var det også en blandet respons. De fleste syntes digitaliseringen var positivt, men at de ikke ønsket at den skulle erstatte tradisjonell undervisning i klasserom. Ergo ser det ut til at de fleste studentene i denne studentgruppen ønsket seg digitalisering som et supplement. Noen av studentene ønsket seg mindre digitalisering, men her så det ut til at problemet var at veiledningene ble erstattet med nettveiledning. Problemet så ikke ut til å ha noe å gjøre med podcaster, videotilbakemelding og lignende, disse var alle unisont fornøyde med. Hvis studentene skulle bestemme, kunne dette emnet altså gjerne hatt massevis av podcaster og videoer, men at man også beholder muligheten for tradisjonell undervisning og veiledning. Mange av de som svarte negativt svarte kun kort på dette spørsmålet, og fokuserte på ulempene de nevnte i forbindelse med veiledning og timeoppsett. Her følger noen av de mer positive tilbakemeldingene.

For min del kunne det gjerne vært enda mer digitalisering, det gjør det jo enklere for oss fjernstudenter å kunne følge undervisningen uten å legge inn mange timers reisevei.

Med tanke på at mine medstudenter holder til i Oslo ble det mindre logistikk og lettere å finne en tid som passet for samtlige. Dersom jeg skal studere videre etter min bachelorgrad ville jeg definitivt hatt mye mer digitalisering enn det mitt kull benyttet seg av. Digitaliseringen av emner gjorde skolehverdagen min litt mindre kjedelig og lettere tilgjengelig.

- Jeg vil si det var passe. Det er klare fordeler ved digitalisering, men det er også nyttig å ha en god del undervisning på skolen sammen med medelever

Digitalisering for fag med individuelle innleveringer er bra, gjerne enda mer, slik som opptak av forelesninger man kan se på hjemmefra etc. Når det kommer til gruppearbeid, liker jeg personlig at det er litt mer "obligatoriske" møter og oppfølging på skolen slik at man er "nødt" til å treffes og at hver person kanskje føler enda litt mer ansvar for progresjon med eget arbeid.

DRØFTINGER AV ERFARINGER OG FUNN

Siden vi i dette emnet kun delvis har innført fleksibilisering, er det noe begrenset hva vi kan konkludere om fleksibilisering generelt. Samtidig er det som nevnt en noe spesiell studentgruppe, siden de etter over to år sammen har blitt meget sammensveiset og har blitt vant til å ha et tett forhold til både foreleser og hverandre. Videre kan det tenkes at kommunikasjonsstudenter er en type som nettopp liker samkvem med andre mennesker – de liker å kommunisere, de liker å se og de liker å bli sett.

Tekniske utfordringer

I et slikt prosjekt har vi sett at det er nødvendig at prosjektdeltagerne har teknisk kompetanse. Henrik hadde slik kompetanse, med tilhørende utstyr, hvilket gjorde at for eksempel innspilling av podcastene gikk lett og kvaliteten ble høy. Lydkvalitet er et viktig element i en podcast. Henrik har i sitt andre prosjekt fått konkrete tilbakemeldinger på at lydkvalitet var viktig for at podcastene skulle være behagelige å høre på. Studentene i emnet Demokrati og kommunikasjon, nevnte jo at de var fornøyde med podcastene, noe av denne tilfredsheten kan man nok tilskrive podcastenes lydkvalitet. Så nevnte flere av studentene at podcastene var interessante å høre på, her tror vi at vår valgte form var avgjørende, nemlig samtaleformen. Dersom ignen av oss hadde hatt kunnskap om det tekniske ved alt dette på forhånd, ville gjennomføringen kunne ha medført store utfordringer, f eks ved at vi hadde måttet fokusere mye mer på lydnivå, start-stopp osv, hvilket kunne ha gjort det vanskeligere for oss å være så naturlige og avslappet i podcastene. I prosjektutlysningen står det at vi skulle stå for egen support, noe vi gjorde, men

vi er ikke kjent med at IT-drift tilbyr den nødvendige støtten for denne typen produksjoner. Dert tror vi er helt avgjørende å få på plass dersom flere skal kunne benytte seg av podcaster og lignende i undervisningen.

Adobe Connect var som nevnt verktøyet vi brukte i nettveiledningen. Også her var det nyttig å ha erfaring. Vi som ledere av veiledningen måtte jo gi support, si hva studentene skulle trykke på, løse utfordringer som lyd osv. Dersom vi ikke hadde hatt det, ville vi sittet bom fast når studentene f eks ikke hørte oss, når vi ikke hørte dem, når det ble mye ekko, ved problemer med webcam osv. Her vil det nok også være nødvendig å få på plass opplæring og/eller støtte/praktisk hjelp som er tilgjengelig umiddelbart. Hvis ikke står man i fare for å skape mye frustrasjon blant studenter og undervisere, og det vil ta verdifull tid fra undervisning og veiledning. Vi brukte noe tid i starten av alle veiledningene for å få alle på webcam, få studentene over på hodetelefoner så vi unngikk ekko og lignende. Selv om vi hadde forhåndskunnskap om dette verktøyet, fikk vi altså noen slike problemer. Studentene nevnte også dette i sine tilbakemeldinger til oss. Vi opplevde at studentene, med litt hjelp, hadde tilstrekkelig digital kompetanse til å gjennomføre veiledninger/møter i Adobe Connect.

For opptak av presentasjoner er det nødvendig med både videokamera og også kunnskap om videoredigering, overføring til data og publisering til studentene. Slik kunnskap hadde Henrik, dermed gikk dette bra. Mari alene hadde ikke fått til dette.

Hvis vi velger å gjøre videopresentasjoner obligatorisk, slik vi vurderer å gjøre, ettersom dette er verdifull kunnskap for alle, og ikke minst for kommunikasjonsstudenter, vil vi måtte sørge for nødvendig opplæring. Vi vurderer å la studentene som laget video istedenfor tradisjonell presentasjon i høst, komme tilbake til høsten for å lære opp de nye studentene. Alternativt vil vi organisere et lite seminar der dette er tema. Eller vi kan peke mot eksisterende opplæringsressurser.

Pedagogiske utfordringer

For di disse studentene er blitt vant til Maris undervisningsstil gjennom flere år, tar vi i denne delen av rapporten utgangspunkt i nettopp denne undervisningsstilen, og hvordan denne påvirkes av fleksibilitet og digitalisering. Noe av det viktigste ved Maris undervisningsform er nettopp det fysiske møtet mellom foreleser og student, og studenten seg imellom, og den kontakten og stemningen som da oppstår. Hun mener denne kontakten og stemningen er avgjørende for studentenes motivasjon for læring. Dette underbygges av forskning som viser at mellommenneskelig kontakt kan fremme indre motivasjon, og studier har vist at høy grad av involvering fra lærere og andre voksne gir motiverte og mer autonome studenter. Dette gjelder spesielt der involveringen aktivt støtter autonomi fremfor å være kontrollerende (Deci et al. 1991, s. 334).

Forelesningene ble jo ikke berørt av digitaliseringen i dette prosjektet. Her hadde vi sterkt dialogbasert undervisning, med mange diskusjoner og mye interaksjon mellom foreleserne (vi underviste sammen) og mellom forelesere og studenter. Vi fokuserer dermed på å skape et godt læringsfellesskap, hvor det ofte oppstår en sterk fellesskapsfølelse. Ormrod (2009, s. 445) omtaler denne type læringsfellesskap, og skriver at de ofte karakteriseres av at "lærer og studenter har de samme målene, respekterer og støtter hverandres innsats, og oppfatter at alle kommer med viktige bidrag til klasseromslæringen". Ved enkelte tilfeller, blant annet under en av gruppenes presentasjon om bevæpning av politiet, oppsto det i klasserommet en slags aha-stemning der gruppen og vi andre sammen gjennom diskusjon av dette temaet, følte at vi avslørte noe, oppdaget noe nytt, fant ut av noe viktig og stort. Det ville vært umulig å oppnå den samme effekten om vi hadde publisert forelesningen som screencast. Og det ville også, slik vi ser det, vært vanskelig å oppnå det samme via en forelesning i f eks Adobe Connect. Den stemningen som oppsto i klasserommet var avhengig av at vi alle tenkte sammen. Dette ville da vært umulig å oppnå ved screencast av en forelesning (altså uten deltagere i klasserommet), men det er selvfølgelig mulig å få til noe slikt i Adobe Connect, der man jo tross alt er til stede alle sammen. Her vil vi imidlertid peke på følgende begrensninger: 1. tekniske forhold kan skape en forsinkelse som forhindrer fri og hurtig dialog. I dette tilfellet følte Mari seg mest hemmet, da hun ofte benytter seg av kjappe små humoristiske kommentarer for å oppnå ønsket stemning, 2. i og med at vi sitter hver for oss, kan vi føle oss mindre forpliktet til å følge intenst med og til å delta i den felles dialogen. Man har ikke den nærheten som naturlig skaper et felles prosjekt og det er lettere å bli distrauert av, og fristet til å gjøre, andre ting. Mange av de samme refleksjonene gjør seg også gjeldende når det gjelder veiledning i Adobe Connect.

Våre erfaringer med bruk av podcast er imidlertid udelt positive. Vi anser det faktisk her som en fordel å kun bruke øyd og ikke levende bilder, ettersom det visuelle ikke ville ha tilført noe og fordi at studentene kan bruke dette hvor som helst, f.eks. lytte til dem når de sitter på bussen, når de trener, hvor som helst. Det er også nærliggende å tenke seg at man føler seg friere uten kamera på seg, man slipper å bekymre seg for hvordan man ser ut osv, og kan fokusere utelukkende på innhold og leve seg inn i dette. I tillegg er det enklere å produsere enn store videoproduksjoner.

Nytten ved bruk av video til tilbakemeldinger omtales bl.a. av Mathisen (2013). Vår erfaring med bruk av video i tilbakemeldingene på gruppenes presentasjoner var meget gode. I stedet for at vi kun skrev hvordan vi oppfattet presentasjonene fikk de i tillegg se seg selv, noe som medførte at de mye lettere kunne ta til seg og forstå det vi siktet til. At studentene selv kunne lage videoer fremfor å gi en tradisjonell presentasjon var også svært vellykket. Vi opplevde at jobbet langt mer med teorien, og de måtte bearbeide teorien på en helt annen måte enn de ellers hadde vært nødt til, noe som antageligvis gjorde at dette festet seg bedre.

Konklusjon

I dette prosjektet har vi gjennomført en rekke ulike tiltak for å øke fleksibiliteten og bruken av digitale verktøy. Vi sitter igjen med følgende hovedinntrykk: mye har fungert bra, og det aller mest vellykkede tiltaket var uten tvil bruken av podcaster som supplement til undervisningen. Videre har vi sett at veiledning via Adobe Connect kan fungere, men dette tiltaket fikk blandet mottagelse fra studentgruppen. Bruken av video i forbindelse med presentasjoner og veiledning har også fungert godt. Vi har også sett at få fysiske samlinger øker fleksibiliteten i emnet, men krever god oppfølging i de periodene vi ikke har undervisning. I neste omgang vil vi forsøke å spre de fysiske samlingene litt mer utover i semesteret. Alt i alt sitter vi igjen med et inntrykk av at fleksibilisering og digitalisering opplagt kan fungere godt, men at man må være oppmerksom på følgende forhold: det kan være krevende å gjennomføre uten tilstrekkelig digital kompetanse, så Høgskolen i Østfold må sørge for nødvendig infrastruktur og støtte her. Dette gjelder både praktisk gjennomføring og at vi ser at kvaliteten på produktene har betydning for studentenes utbytte av det. Avslutningsvis vil vi understreke at det er mye positivt ved "gamlemåten", altså tradisjonelle undervisningsformer, derfor er det viktig å ha et reflektert forhold til hva man mister om man går for langt eller for fort i sin digitaliseringsiver.

PROSJEKTETS BIDRAG TIL HØGSKOLEN I ØSTFOLD

Først og fremst har prosjektlederne, altså Henrik og Mari, fått mer digital kompetanse gjennom dette prosjektet. Vi tror også at andre studier og fagområder kan ha nytte av våre funn angående bruk av podcast og video i undervisningsøyemed. Videre er jo emnet Demokrati og kommunikasjon nå mye mer fleksibelt enn før og kan lettere inngå i et mer fleksibelt helhetlig studietilbud. For at HiØ skal komme videre i sin satsning på fleksibel utdanning, er det nødvendig med mer og bedre opplæring av de fagansatte, i tillegg til en solid teknisk støtte for de som driver med dette. Vi håper også at de pedagogiske grunninnsikter ikke glemmes i jakten på fleksibilitet.

Litteraturliste

Deci, E. L., Vallerand, R. J., Pelletier, L. G., & Ryan, R. M. (1991). Motivation and education: The self-determination perspective. *Educational psychologist*, 26(3-4), 325-346.

Mathisen, Petter (2013). Videofeedback – veien til bedre veiledning på skriftlige arbeider i høyere utdanning? I Y. Nordkvelle, T. Fosslund og G. Netteland (red.) *Kvalitet i fleksibel høyere utdanning – nordiske perspektiver*. Oslo: Akademika Forlag.

Ormrod, Jeanne Ellis. (2009). *Human Learning*. London: Pearson Education International.